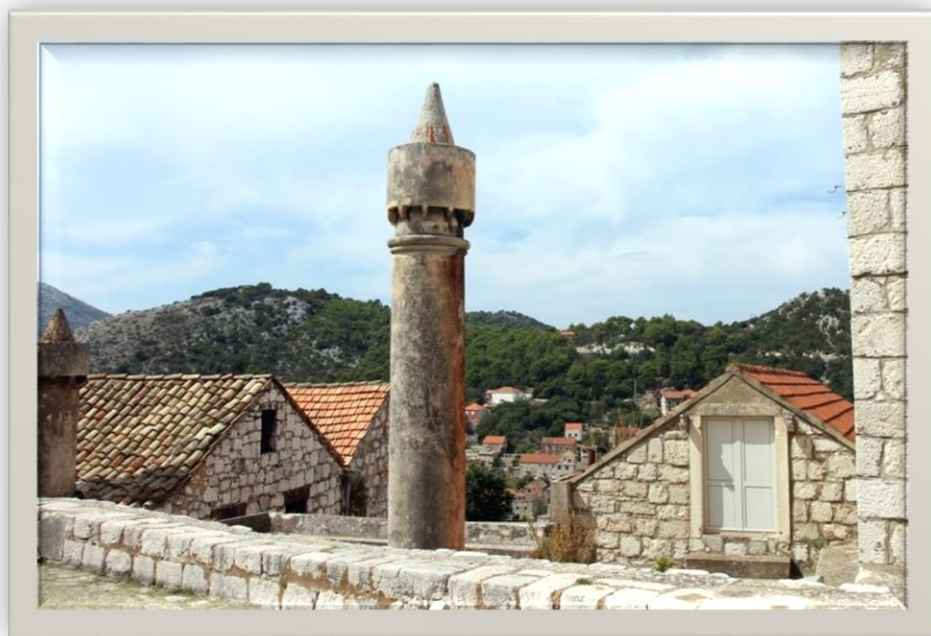

Vlasništvo nad nekretninama na Lastovu (17.-19. stoljeće)

Irena Ipšić,
Sveučilište u Dubrovniku

Mali festival povijesti
Lastovo, 9. travnja 2022.

Pod vlašću Dubrovnika

- Očuvanje autonomije.
  - **Agrarna neovisnost** - vlasništvo nad zemljom koja se obrađuje.
    - ✓ Udaljenost otoka od centra vlasti.
    - ✓ u vrijeme stjecanja Lastova Dubrovnik još nema razrađen sustav kolonatskih odnosa.
  - **Zakupnički odnosi** temeljili su se na osobnoj volji ili potrebi te se nisu pretvarali u trajne i nasljedne oblike.

Vlasnički odnosi

- **Zabranjeno stjecanje zemlje svima koji nisu s otoka** (Lastovski statut, Gl. 25, 37, 89, 110).
  - Nitko tko nije s otoka ne može doći u posjed nekretnine, pa čak ni knez na Lastovu.
  - Kazna za prekršitelje: Za onoga tko bi prodao ili darovao nekretninu nekome izvan otoka bila je propisana kazna "...od 200 dukata koju treba platiti lastovskoj Komuni i gubitak nekretnina koje ima."
  - Odluka je bila na snazi sve do 1523. godine, kada se Dubrovčanima dopušta stjecanje zemlje na otoku, dok je za sve ostale i dalje ostala zabrana.

Vlasnički odnosi

- Ublažavanje odredbe o zabrani stjecanja nekretnina nije dovelo do značajnih promjena u vlasničkoj strukturi.
- Katastik iz 1660. godine bilježi tek nekoliko osoba s dubrovačkog područja:
  - Vlastelin Kristo Georgi
  - Lopuđanin Stjepan Radić, zidar
  - Konavljanin Kristo
- Pojedincima s otoka Korčule u novoj sredini podrijetlo je postalo identifikacijska oznaka.
  - Franko Blaćanin
  - Đuro Ivanov Blaćanin
  - Marko Ivanov Blaćanin
  - Marin Korčulanin

Obveze prema Dubrovniku

- Dubrovački knez je lastovskome dao u zakup prikupljanje određenih davanja:
  - desetina od svih domaćih životinja, žitarica i vina,
  - polovica svih globa za razna krivična djela.

- Dubrovački knez s vremenom je povećavao svoje namete te je pored desetine i prihoda od kazni tražio i:
  - prihode od školja.

Obveze prema Dubrovniku

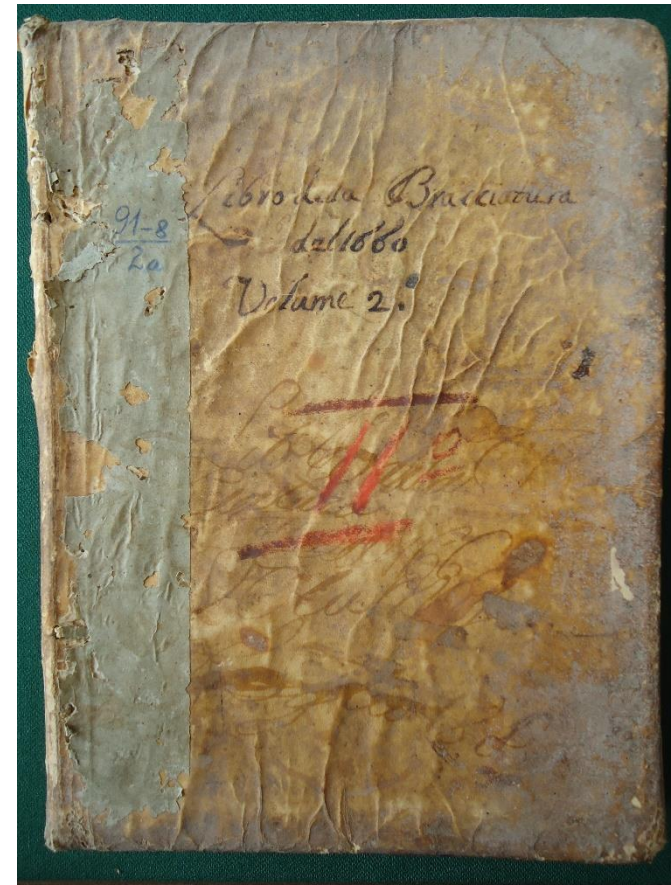
- Početkom 14. stoljeća odlučeno da se, umjesto svih dotadašnjih obveza u naravi, daju određeni novčani iznosi:
  - dubrovačkom knezu 75 dukata godišnje,
  - lastovskom knezu 50 dukata godišnje.

- Osim davanja plaće knezu, bili su ga dužni:
  - prevoziti o svom trošku pri preuzimanju i napuštanju službe,
  - davati mu drva,
  - opskrbljivati ga mesom, ribom i povrćem po određenim cijenama.

Povećanje poreznih obveza

- U ljeto 1601. godine najavljene su izmjene lastovskog statuta kojima se, između ostalog, planiralo značajno povećanje iznosa plaće za kneza.
  - 180 dukata godišnje (200 škuda).
  - Izbija buna na Lastovu (1602).
- Za podmirenje ovog iznosa prvo je Statutom regulirano da ga:
  - “...Zajednica mora namiriti od vina što se proizvodi na tom otoku i od slane ribe koju stanovnici tog otoka posole.” (Lastovski statut, gl. 131, A. Cvitanić, »Prijevod Lastovskog statuta.«: 276).

Rješenje za pravedniju raspodjelu tereta

- Godine 1628. donesena odluka o izradi zemljišnika (katastika), odnosno premjeri obradive zemlje i uvođenje poreza na zemljišne posjede.
  - Tim se porezom, osim kneževe plaće, trebala podmiriti i desetina nadbiskupu u iznosu od 50 perpera (15 dukata).
- Izvršenje ove odluke vjerojatno je odgođeno do 1660. godine.
  - Katastik se čuva u Državnom arhivu u Dubrovniku pod nazivom: ***Bracciatura (Misurazioni dei Campi) di Lagosta.***

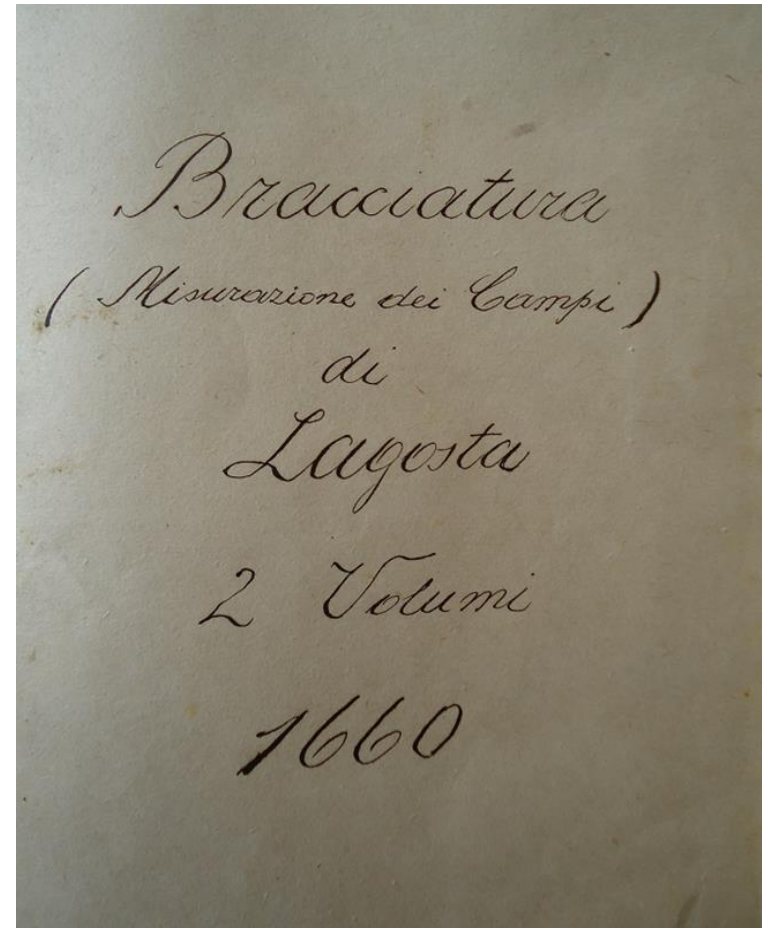

Katastik iz 1660. godine

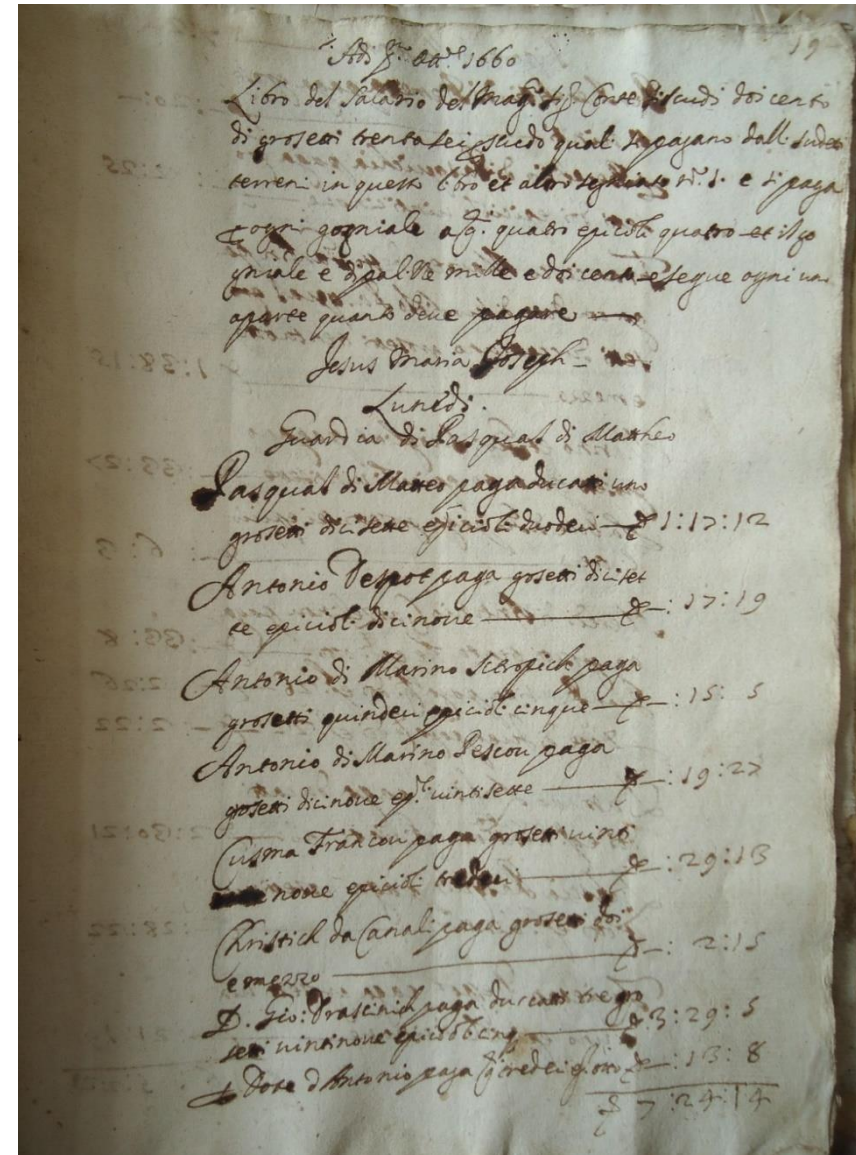
- ***Bracciatura (Misurazione dei Campi di Lagosta).***

“... Radi dobrobiti i većeg općeg spokojstva, odlučeno je od strane svih, ni uz čije protivljenje, da se izmjere sva polja, zasađene zemlje, maslinici i ledine na spomenutim poljima koje služe za pribavljanje sredstava za kneževu plaću od 180 dukata od 40 groša po dukatu, pa su u lastovskom Vijeću od 20 vijećnika imenovani službenici za izmjeru tih zemalja. (...) Oni su ustanovili da ima (obradive zemlje) 1621 gonjaj od po 1200 palica svaki a svaka palica iznosi naša dva i po (četvorna) lakta; a ta službena mjera je označena na lijevom dovratniku kod ulaznih vrata palače i kancelarije; i proizlazi da se plati za svaki spomenuti gonjaj 4 groša i 10 parvula i za (svaku) novu lozu 1 bagatin.”

Katastik iz 1660. godine

- Za svaki zemljišni posjed u katastiku je navedeno:
  - ime i prezime (i/ili nadimak) vlasnika,
  - površina posjeda (dužina i širina posjeda).
  - vlasnici posjeda s kojima graniči (obično s dvije strane).
- Sastavljen je i popis svih vlasnika s naznačenim ukupnim poreznim obvezama, koje su izračunate s obzirom na veličinu posjeda.
- Iznos se uplaćivao u fond Zajednice i služio za namirivanje iznosa za kneževu plaću.

Katastik iz 1660. godine

- U katastiku je ukupno evidentirano 218 privatnih vlasnika (poreznih obveznika).
  - Većina njih (171 ili 78,4%) bili su sitni posjednici i plaćali manje od jednog dukata poreza na zemljišne posjede.

Broj posjednika po visini poreznih obveza prema katastiku iz 1660. godine

Visini poreznih obveza	Broj posjednika
Manje od jednog dukata	171
Između jednog i dva dukata	32
Između dva i tri dukata	5
Više od 3 dukata	10
Ukupno	218

Katastik iz 1660. godine

- Najveći porez plaćali su:

Najveći posjednici	Iznos poreza (u dukatima)
Stjepan Fulmiz	6,42
Kuzma Toljenović	4,27
Andrija Dragošević	4,20
Ivan Nikolić	3,83
Ivan Dražinić	3,73
Luka i Stjepan Marinica	3,50
Đanko Marićević	3,47
Pavo Pavlović	3,38
Mato Čučević	3,37
Ivan Deodati	3,31
Ukupno	39,48

Katastik iz 1660. godine

- Vlasnička struktura po rodovima (tri najsnažnija roda):
  - Fulmiz (10,1 dukat)
  - Čučević (7,5 dukata)
  - Marićević (7,05 dukata)
- Na ova tri roda ukupno otpada 24,65 dukata ili 13,5% ukupnih poreznih obveza.

Katastik iz 1660. godine

- Vlasništvo nad zemljom većim dijelom u muškim rukama
  - od 218 upisa na žene otpada tek 11 (5%).
- Žene se u popisu poreznih obveza bilježe kao majke, sestre ili kćeri i uz njihovo ime je najčešće navedena dodatna identifikacijska oznaka:
  - ime muža ili oca (Rada Illina)
  - zanimanje muža ili oca (Kata marangunova)
  - već usvojeno prezime (Maria Ribicina)
  - ime oca ili muža i prezime (Maria di Giovanni Sokolich)
- U katastiku su posebno naznačeni zemljišni posjedi koji se odnose na zemlju dobivenu u miraz (*per dote*).
  - Ukupno 20 upisa (5,56 dukata).
  - Posjedi nisu bili veliki i u prosjeku se na njih plaćao porez od oko desetak groša, a najmanji tek oko 1,5 groš.

Katastik iz 1660. godine

- U katastiku su porezne obveze bratovština izdvojene od obveza privatnih osoba i naznačene su kao:
  - *Salario da pagarsi delle confraternita delle chiese* i ukupno su iznosile nešto više od 18 dukata (oko 10%).
  - Ukupno 32 upisa

Najveći posjedi bratovština	Iznos poreza (u ducatima)
<i>Li beni di Corpus Christi</i>	4,33
<i>Li beni di Santa Maria in Grige</i>	1,49
<i>Legato di qm. D. Christoforo Crilich</i>	1,24
<i>Li beni di Santa Maria in Campo</i>	1,15
<i>Per beni del legato di qm. D. Giano Marichiev</i>	1,11
Ukupno	9,32

Katastik iz 1660. godine

- Privatno vlasništvo bilježi se u katastiku za 11 svećenika:
  - Andro Dragoševića
  - Ivana Dražinića
  - Kolenda Lekšić
  - Antun Šipota
  - Luka Marinica
  - Pavao Pavlović
  - Andro Cvjetkov
  - Marin Sandeta
  - Antun Franov
  - Antun Kacetić
  - svećenik Martin
- U katastiku se bilježe dvije beneficije ili zaklade:
  - Benefizio di Remetta
  - Benefizio di Pasquichia

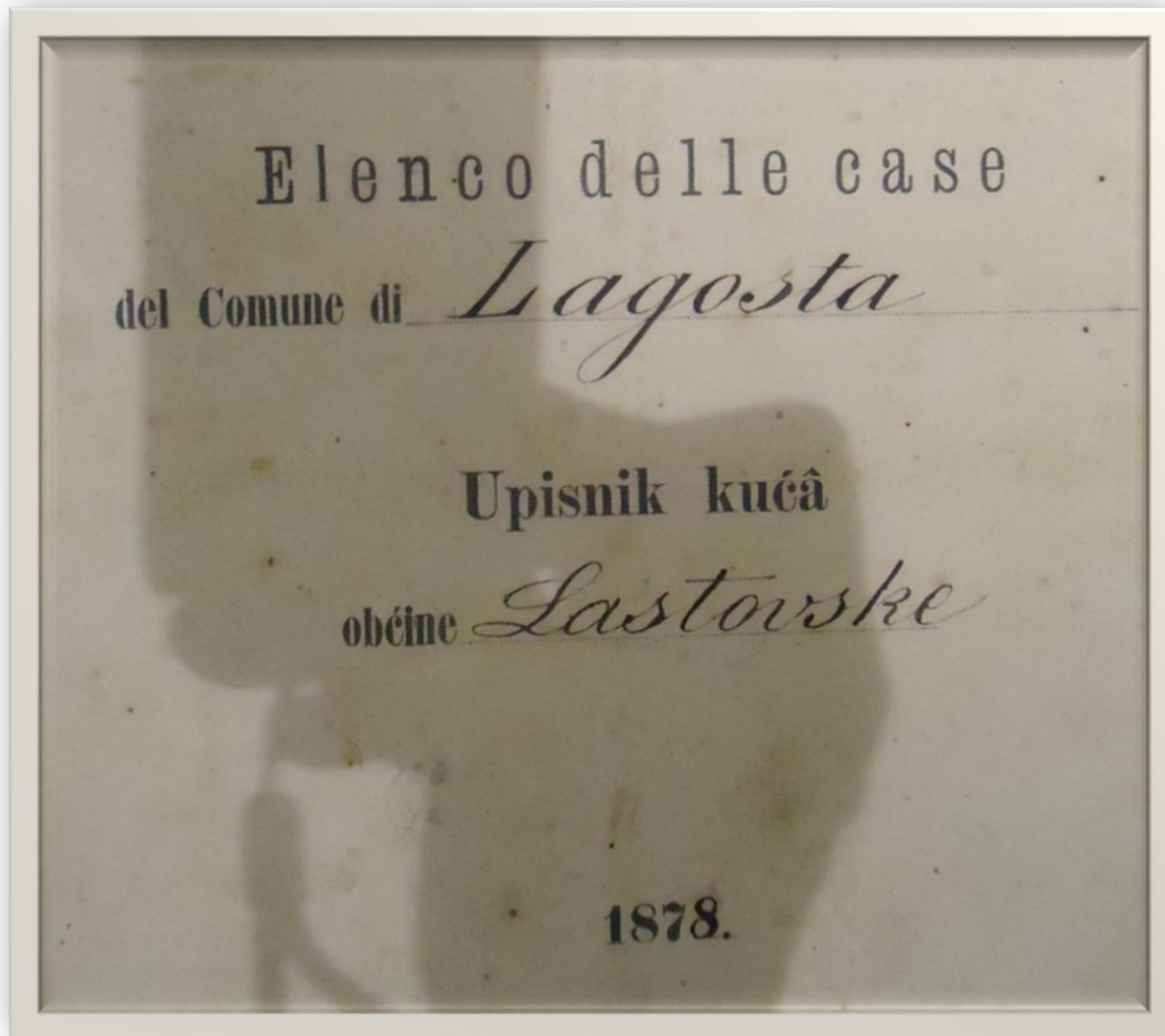

Katastik iz 1660. godine

- Iznos poreza na zemlju u javnom vlasništvu (*per beni di publico*):
  - oko 2,5 dukata, što je oko 1,4 % ukupnih zemljišnih poreznih obveza.
- Cjelokupni iznos poreza, koji se prikupljao od zemljišnih posjeda, iznosio je:
  - 182 dukata i 2 i pol groša
  - to je bilo dostatno za svrhu radi koje je i uspostavljeno ubiranje navedenog poreza – plaća za kneza.

Austrijski katastar iz 19. stoljeća

Vlasnici kuća iz 1878. godine

Austrijski katastar iz 19. stoljeća

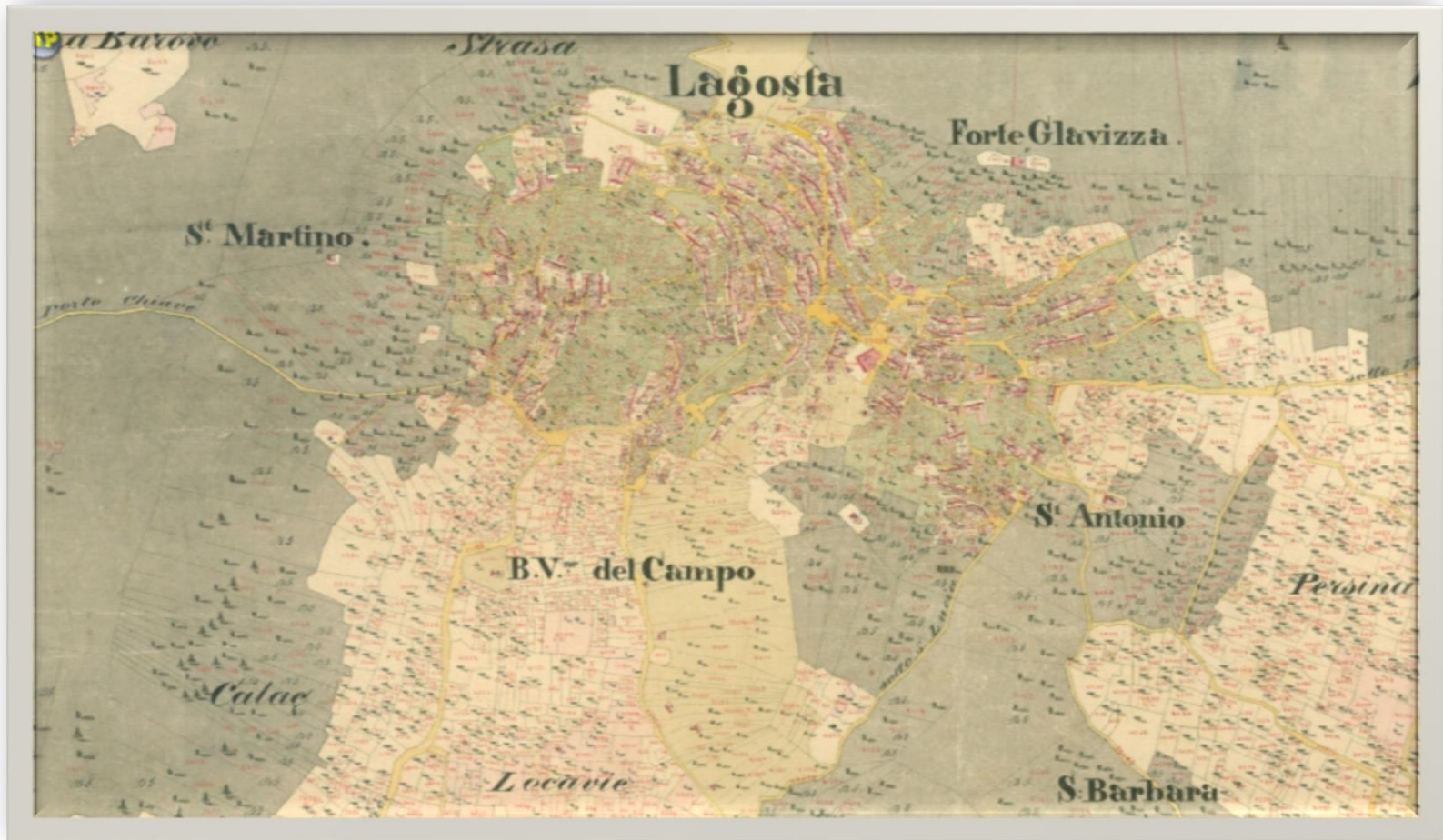
- Ukupno je popisano 236 kuća.
  - Od toga je 125 kuća bilo u vlasništvu 18 rodova (53 %)
- Broj kuća u vlasništvu lastovskih rodova 1878. godine

Rod	Broj kuća	Rod	Broj kuća
Ivelja	16	Glumac	6
Antica	10	Pavličević	6
Lekšić	9	Šantić	6
Sangaletti	8	Škratulja	6
Barbić	7	Čengija	5
Đivoje	7	Mihoć	5
Trojковиć	7	Rešić	5
Fantela	6	Šarić	5
Fulmiz	6	Tomašin	5

Austrijski katastar iz 19. stoljeća

- Popis kuća iz 1878. bilježi i utrnuće nekih rodovskih frakcija. Na nekoliko kuća upisana zabilježba *non esiste* ili *estinto*:
  - Batistić Marko pok. Marina (k. br. 166)
  - Čalić Marija udova Vodopić (k. br. 70)
  - Kokot Marija, Kolendina udova (k. br. 97)
  - Pavlićević Margarita, udova pok. Frana (k. br. 101)
  - Susović Petar pok. Mata (k. br. 58)
- Katastarski popis kuća bilježi i nekoliko novih prezimena i osoba na otoku.
  - Kosta Antun pok. Antuna (k. br. 15)
  - Martelletti Margarita pok. Vlaha (k. br. 20)
  - Mihanović Petar pok. Petra (k. br. 92)
  - Predoncan Bartul Ivanov (k. br. 204)
  - Raičević Ana (k. br. 93)
  - Soljanić Antun (k. br. 23)

Austrijski katastar iz 19. stoljeća

Izvor: Archivio di stato di Trieste (Dostupno na:

<http://www.catasti.archivodistatotrieste.it/Divenire/document.htm?idUa=10652316&idDoc=10656944&first=19&last=19>)